

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De legibus disputatio - Cod. Ettenheim-Münster 336

[S.l.], [17. Jahrh.]

§ 4tus

[urn:nbn:de:bsz:31-131792](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-131792)

§. 4.^{us}
De Religione et peccatis
illi oppositis.

Concto 1. ma Religio est virtus, quae cultum exhibet Deo tanquam omni rerum creatori ac Domino. Obiectum ipsius morale proximum est non ipse Deus, ideoque non est virtus Philia sed prima et praecipua inter morales, scilicet actio vera sive Fides sive eterna qua divinae excellentiae cum veri submissione vereamur. Remotivum, seu obiectum est ipse Deus. Fide v. obiectum ipsius est huiusmodi modus tendendi in Deum, nempe ipsum colendi ut summe excellentiae. Sicut n. fides respicit Deum, ut summe veritatis, spes ut summe liberalitatis et boni erga nos; Amor ut summe boni et perfecti in se; ita religio tendit in eum ut summe excellentiae.

Concto 2. Quatuor sunt praecipuae virtutes religionis; Devotio, Oratio, disciplina et observationes sacrae. Devotio late sumpta

prout sub. e. qd. generalis ad quemlibet reli-
gionis actus requisita est promptus ac fer-
vidus affectus ad cultum Deo exhibendum.
Pute Junctas: e. actus vultus, quo ho-
suis se offert Deo, ad eisdem servendum. Ita
S. Thomas, Suarez, Vespig et alij; ubi de
obseques velim, cultum supremi honoris, qd
Deo tanq. rerum omnium fonti ac Domino ex-
hibet, vocari Patriam: qui B. na Virginij
Mariæ tanq. Mater Christi ac Supreme
Cœlestis regine Hyperbule, qui v. San-
ctis tanq. amicis Dei et Patronis nostris Qu-
liam appellari.

¶ RATIO apprehendit Dei laudem qua
diarum actionem, mentis elevationem, contemplati-
onem, colloquutionem ad Deo et id genus mentis
affectus qui in mi ex levisia sensuum or-
gana erumpunt et illorum actionibus demon-
strant. Est a. Gratia, si ita late sumer-
t: Spensio mentis in Deo. S. finite et pec-
parie: e. petitio rerum benevolentia à Deo.
¶ e. necia omni ad ullis necite medi; quia

Deus iuxta conu^{er} et ordinariū uisū uenire
prodestinat ad uitā eternā ne per ordina
ria a se effiluta media: ordinariū a. me
diū ē. Gratia ut ex Paris Lib. et S. Ba
liby clare glab.

Possunt a. orare n. in ses fideles via
tores sū penatores quā iustj, sed etm An
geli, et homines beati etm ipse Christus qui
homo imo etm aīd in purgatorio potuit
orare pro nobis, ut rellē glia S. Thomā
Arense, Navarrū doctōr Medinā, Suarez
Lepius, Bellarming, Gauly Barry nri San
Gal. et alij. Ratio est; quia non re
pugnat illorū statū orare pro alijs cum
uere sint in graa Dei et si adhuc penas
sustineant. Orari etm pot pro oibz sū
uiois quā defunctis, nō auxilij per ora
tionē impetrandi sint capaus. Unde pro
damnatis et beatis orandū non est, cum
neutri potuit perupere fructū oracōis. Fru
ctus Gracis sū meritū, satisfactio et im
petralis. Inter quos hoc inuēdit dīfri

minus quod meritum et satisfactio non habeant
locum nisi oratio sit in statu gratiae: imple
ratio v. de congruo dari potest etiam in
peccatore ut docet S. Thomas, et ex eo
Quare lib. i. c. 44.

Dividitur oratio in mentalem et non
mentalem et vocalem simul. In implicita et expli-
cita. In explicita et implicita. in pub-
lica et privata. quae omnia per se patent.
Sunt autem inter huiusmodi orationes non possunt
renouari

Horae canonicae,
quae sunt preces publicae ac factae nocturnis
diurnisque horis et laudibus canonicis Dece-
to persolvendae. Numero sunt septem; 9-
putantur n. Matutinum cum duobus nocturnis
et laudibus pro una hora gloria Navarrae
et aliorum; quia Cula Romana iam pluribus
saeculis in Breviario non nisi septem horas
numerasse a cuius mente non est temere
recedendum. Voligant, a. sub nocte ad horas
canonicas

1. Omnes Clerici in majoribus afflictibus, et quidem ab eo die et hora, quo diei solet sub illud tempus, quo ordinarie insigniri solent cacathere S. Ordinis. Unde Subdiaconi inire debet ab hora tertia. Sexta, quomodo in satisfactione secundum Bonarium apud Gobat n. 261. In eo die recitent vesperas et psalterium.

2. Omnes Religiosi Professi non Laici, exceptis Novitijs et Conversis. Quia fugitivi et per sententiam eiectionis, non a. adriemes damnati, ut nonnulli volunt sunt et Clerici et Sacerdotes Seculares; sed, quia via suppedit illis tempus; sed, quia Pontifex videt, ut illis dispensare saltem implere; sed quia patefacere statum suum in magnis decessu Clericis et Sacerdotibus; sed denique quia si alias per quos afflictibus, afflictibus a. afflictibus addenda non e.

3. Omnes Beneficiarij nullis et in ordinibus initialibus. Ita vis Pontificis et in

Concilio Lateranensi sub Leone X. Cap. 6.
de reform. Titulo 5. 28. Statuimus quod
et ordinamus. Exiguntur ab hac obli-
gatione 1. Qui nondum habet possessionem be-
neficii sibi collati aut quando beneficium
adhuc est litigiosum ita ut nec inde per-
cipiat nec muneribus illi beneficium annex-
orum ut docet Gobat et San-Gallenenses.
2. Qui propter agrorum et fructuum peritura-
lem grandinem, infortunium, aut hostium in-
cursum uno alterove anno nullos fruc-
tus percipiunt. aut quando habet quiddam
aliquos sed non ferentes partem estimabilem
honesto sustentationis saltem in se. 3. Ca-
nonici novij qui ex consuetudine sui capituli
nullos fructus recipiunt primo et
secundo anno ut gra. Lepius docet Bay-
man Carolinus Gobat et alij. 4. Qui
habent possessionem sive possessionem
portiones: 5. ab Ecclesia redditibus abstan-
do per modum subventionis ad alienationem
Clericis conferunt: possident ad verbum

tempus, v. g. donec fandi oster fiant, l. donec
 nec beneficium aliquod acquirit, quia ta-
 les portiones, licet forte videantur, non
 sunt beneficia. Culica si mera si-
 gpendia. 3. Qui hnt quidem beneficium
 sed lra tenue ut non probet bonam par-
 tem tenuis sustentationis. Aliquis a. non
 bonae partis nec tenuis sustentationis s. c.
 quarta pars eiusmodi sustentationis qualis
 apud nos in Germania censeri potest summa
 viginti Denariorum ut habet Gobat.
 Alii in alijs regionibus plus exigat
 ad tertiam aut quartam partem honestae
 sustentationis, nempe triginta si quadra-
 ginta aureos ut habet Galanus part. 2.
 Disp. 2. punct. 5. §. 2.

Cetera hoc et similes casus beneficii
 atq. culpabilitate omittens divini officii
 tenet restituere oes fructus respondentis
 temporis, quo fuit omisso. Ita oes Cardines
 iuxta Bullam Ly. 5. tenent. In ipse Cris. 5.

X. C. 6.
 ing. quos
 ad h. v. l.
 beneficium
 inde per
 fici. con-
 fallens.
 ad h. v. l.
 beneficium in
 alios fru-
 quod
 amabile
 e. 3. a.
 sui capim
 mo. et
 d. v. l.
 4. Quo
 monialis
 v. l. v. l.
 v. l. v. l.
 v. l. v. l.

ab obligatiōe restituendi illud qui omisit
primis sex mensibz l. negligit illud post
primū semestre, l. qui omittit semel
aut bis in anno. Pro parati sequenda
anteo doctrina Gobati ^{ex} ^{Rayman} c. 5.
n. 2. ubi sic loquitur: Si Parochus orbis
computatis 355. florenos et Capellanus
quodlibet celebrans 200. florenos annu-
os accipiant, proinde ad nullā aut modicā
restitutionē obligantur. Imo Diana
Tract. 33. resol. 26. cum Vilius qui-
mit. In illud qui omisit partē officij
non equivalentē uni parvo hodie. nam
hoc est lex poenalis adeoque strictè in-
terpretanda, nempe de actu sive peccato
mortali et perfecto consumato.

Obligatus ad officium divinum omittit
peccatum mortale unum, si sine iusta causa
omittat l. solus nisi malā voluntate
omittendi diversis vicibus repetat l. no-

labile eiq parte. Et a. pars notabilis
 quidquid alij sentiant hora integra ex
 minoribz exceptis Vesperis Sabbathi San-
 cti et pars hora maioris, qualis solus
 est matutinus hora parva respondens.
 Et quamvis ad integritate Officij Divini requi-
 rat, et ut flatis temporibz duat, Officium De-
 functorum, Psalmi Graduales et Penitentialis,
 Matris Marioris et Officium B. Virginis; pos-
 sunt tamen diebz prescriptis omitti sine
 peccato ab illis qui privatim horas dant,
 cum obligentur ad eas, qui in choro sunt, et
 quidem Officium B. virginis sub nocte sal-
 tem in Germania nra. Et nocte peccant
 illi qui notabile et magna officij divini
 parte absorbent, synopant et mutilant,
 licet rarig more id fiat ex vitio s. habitu
 sui et nunc inextinguibile; aut ex natura.
 Benignior sententiam tenet Allardus 4. p. 2.
 n. 5. si loquitur: qui male profert verba
 et non ad verba satisfaciunt precepto ne vi-
 detur peccare nocte, si fiat ex voluntario et no-

labili glemptu. Atq; hoc de integritate Officij.
Caritali quod attinet, tenet; fallit quis se
ipsum audire; licet propter etiam ille fatiffa
uat, qui labia movendo verba distincte
pronuntiat, et si nec ab alijs nec a seipso
audiatur; nam nil aliud videtur requirij ad
orationis vocalis. Adferunt hinc nonnulli
privilegium a Leone X. Minoribus quibus, vi
cuius ipsi quibus horis Canonias mentali di
cere; voluntis splendere ad eos regulares,
qui privilegiorum iocunde gaudent. Verum
hoc nec potest nec debet in usum redire, cum oes
eiusmodi mentalis orationis improbant et voca
lem requirant, ut recte Franciscus B. Sp. n.
157. et Gobat n. 690. Canonij in Choro
recitantes horas submisere fatiffaverunt qui
de obligatione dicendi horas, non in servitio
Regis et peccant ex parte suo morte, nec luc
rantes distributiones et tenentur ad restitu
tionem, quia illi specialiter sub hoc onere, ut
Choro serviant et cantent, dantur redditus
Culiv. Mitius tamen agit in ipso Gobat n.

apud Godefr. n. 672. Similiter potes inipere
Matutinū si in Confessionali ex pectis alijsq
poenitentes, et si provideas de aliquotus
interpellatū in q̄o quia singuli psalmi in
v. singuli versq̄ continent perfectā Grad
ad laudē Deī, faciuntq̄ sensū integrum,
et habebunt salū morale untem per in
tentionē Grantis modo intra 3̄m natu
rale absoluant. Satisfacit igr, qui hodie
sub vesperū orat matutinū crastinij diei,
et iras profunda id̄ nocte inipiat lau
des et recitas horas, mō ante 3̄ uodecimā
noctis pensū Canonū persolvat. Si quis
in huiusmodi interruptionis sine raobli
ca, ex mera somnolentia, otio, loqua
tate, ludendi studio, alijsq̄ similibz caus
saciat, peccat veniale n̄ fugit. Si v.
Psalmū aut̄ tertionē interrumpat, deus
ut postea eū de novo inipiat, in in
terruptis fuerit valde brevis.

Quoad tempus satisfacit qui horas
suas absoluit intra 3̄m naturale, hoc
intra spaciū quod a medio noctis usq̄

tribus horis ante solis ortum, Tertius et Ser-
tus post ortum solis. vel etiam ob rationabilem cau-
sam mane simul omnes horas recitet usque ad nonam.
omnes etiam vesperas, non in quatuordecim nisi mai-
or necessitas urgeat. Nec penitus cogatur si extra
in Choro officium ob rationabilem causam aut ho-
nestam recreationem hora una s. altera differat
s. anteponat.

Ordo Horarum duplex immutari potest.
Si quis orat prima ante Matutinum, quatuordecim
ante vesperas, Psalmum posterius ante priorem
lectionem ante psalmum.
v. Si quis recitet de festo vel ad oran-
dum de feria, s. ubique Breviario Romano vel
debet monasterio aut universitati. Prima im-
mutatio quoad Matutinum si fiat hinc causa est publica ve-
nialis, si vel causa rationabili, nullum est. Item
fere duendum de immutatio secunda si fiat
raro, sicut si fere semper et ad libitum,
aut si unius brevitatis nimia a ceteri motu
non equivalcat. Potest etiam religiosus utens
Breviario Monasterii privatim et extra Ro-
mum ubi Romano. v. Aliis secularis re-
citet Breviarium Monasterii gravis penali

reus erit ex sententia Tamburini in Decal. n.
 2. c. 5. à quo in ipso absoluit Diana Nav.
 Reginaldus apud Gobas n. 600

Intentio et attentio distinguuntur inter
 se, quod illa sit actus volens hoc illecebrus,
 seu phantasia et potius imaginativa. Et
 licet intentio satisfaciendi precepto reci-
 tandi Officium non requiratur, requiritur tam
 in intentione prostandi illam actionem seu Tra-
 ctationem, quod precepta est. Sufficit autem in-
 tentio virtualis et impleta, quales de-
 cernit, qui teste Suarez d. 2. de relig. lib.
 2. c. 3. n. 6. apud Illud Tract. 5. §. 1. i.
 q. 1. art. 3. §. 2. n. 21. qui agunt breviter
 acrius orandi eam l. faciendi id, quod aliter
 solet, l. quod tenet servare. Attentio
 triplex est: Superficialis, Liberalis, et Spi-
 ritualis. Requiritur Sallet ad substantiam
 rationis et sufficit attentio superficialis ac-
 tuata aut virtualiter perseverans, etiam ad
 distractionem in voluntariis sine etiam vo-
 luntariis seu non impossibilitibus. Quod

enim dari 3 fractionis, tam $\frac{1}{2}$ = quod $\frac{1}{3}$ =
lutarie, que sint in Grave vocali in-
comprobis et cum his non satisficit precepto
quoad substat; unde repeti debet quod
cum tali diffractione fuit recitatus; alias
ipso velle non repetendi; notabile pars
et per se morte ut pulchre docet Galen
Ipsa modo recitatur §. 5. n. 32.

Causa excusantes a recitatione horarum sunt
tres: impatientia, occupatio, et dispensatio:
Impatientia l. e. physica l. moralis, Physica
est carentia Breviarum, coecitas, gravis
infirmitas, oblitio, metus, ignorantia
orandi, sed Coecitas et aut carentia Breviarum
si fuerit Efficiens aut notabile illius pars
memoriter, tenet illud dicere. Moralis
corporis aut etiam animi infirmitate minus
gloriam provenit; que licet affectat mora-
lem impatientiam recitandi talia Efficiens aut
partem maiorem; non tamen excusabit a recitatione
si sine damno valetudinis recitari queat
quanta ad omissionem mortem sufficit. Quod

si quis solid non pot, pot. In id suis le
gere horas tenet, solid sibi a se fieri, si
gratis aut levi sumptu hui valeat. In
dubio prole excusat, melij tu agit
si consulat medicum, Superiorem, Confes-
sarium, aut aliud virum prudentem.

Occupatio repentina, gravis, morata
nervia, et difficulter giungibilis in ora
lione, ut si alius non potest le sus-
tineri parare ad concionem loca frequ-
enti populo habet l. non audire poe-
nitentes confluentes, q. nec differtur
transmitti potest sine magno illorum
incommodo, v. g. sine iactura oblinendi
Iubilej adimplendi precepti. Quan-
vis ut finire fateat ratio occurrat tan-
ta occupatio aut nevitus aut Paritas
q. non permittat Efficium l. anticipari
l. postponj.

Dispensatio denique est excusat ab o-
mipione Efficij. Et a. in hoc dispensare

Summus Pontifex in quovis Clerico, religio-
so et beneficiato. Item Epus, non quid-
em ex iure iei, non per se loquendo infe-
rior non potest dispensare in lege Superior
is sed per prescriptionem, vi cuius Epus pas-
sim dispensare in visitandis hominibus, talibus
si agatur de brevi tempore, docet Tamb
erini lib. 2. de Decal. c. 5. numero 24. Sic
lati denique et Abbates in suis religiosis
si ad sit iuris rationibus per quas dispensare de
legiosis sunt tutissimi in consuetudine.

Pro Coronide huiusmodi suas oculi
retractat Breviarii hinc aliquod effectum
ex opere operato. videlicet. non Cato,
quod ad sit Sponsa Deo charissima plus utiq;
meretur, adeoque propter ex opere operato,
quod liquis suo privato non presumit
Deinde nota de P. U. S. et M. A. S. A.
pronunciata propter hinc omni aliqua ex o-
pere operato ut nonnulli dunt, ergo id
videtur sentendum de Breviario. Sed de hoc